

POST-KONFLİKT ÖLKƏLƏRDƏ İNVESTİSİYA CƏLBEDİCİLİYİNƏ TƏSİR GÖSTƏRƏN AMİLLƏRİN TƏHLİLİ: AZƏRBAYCAN NÜMUNƏSİ

MİSİR MƏMMƏDOV

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti,
doktorant

E-mail: misirmammadli@gmail.com

Giriş

Post-konflikt ölkələr adətən riskli biznes zonaları hesab edilir və bu ölkələrə sərmayə yatırmaq istəyən investorlar əsasən potensial imkan və təhlükələri nəzərdən keçirirlər; münaqişədən sonrakı qeyri-sabit və riskli siyasi, iqtisadi və ya sosial mühit irimişyashlı investisiya layihələri üçün əsas təhlükə mənbəyi kimi qiymətləndirilir. Bu tip ölkələr arasındakı mübahisə və münaqişələr çox hallarda sərhəd əraziləri və resurslar üzərində baş verir, o cümlədən siyasi ideologiyalar və etnik millətçilik kimi məsələləri əhatə edir. Dünyanın bir çox regionlarında ərazi və etnik mübahisələr uzunmüddətli xarakter daşıyır və onların hər an alovlanıb silahlı münaqişəyə çevrilmə riski yüksəkdir [1]. Məhz bu səbəbdən global şirkətlər üçün münaqişə zonalarına böyük investisiyalar yatırmaq təhlükəsizlik və səmərəlilik baxımından əlverişli hesab edilmir. Bu kontekstdə bir sıra siyasi, iqtisadi və hüquqi-institusional amillər vardır ki, post-konflikt ölkələrin investisiya cəlb ediciliyində həlledici rol oynayırlar.

Post-konflikt ölkələrdə investisiya cəlb ediciliyinə təsir göstərən amillər: ədəbiyyat icmalı

Artıq qeyd edildiyi kimi, iri investorlar keçmiş münaqişə zonalarında münaqişənin yenidən alovlanması riskini ciddi qiymətləndirirlər. Bununla belə, post-konflikt ölkələri potensial investorlara müəyyən təminatlar verə bilərlər. Təcrübə göstərir ki, münaqişə tərəfləri arasında qarşılıqlı etimada və sülhməramlı səylərə töhfə verə biləcək beynəlxalq institutların fəaliyyəti post-münaqişə zonalarına xarici investisiyaların cəlb edilməsində mühüm vasitə kimi çıxış edə bilər. Məsələn, Post-konflikt Ədalət (ing., Post-Conflict Justice, PCJ) mühakiməsi prosedurları münaqişədən sonrakı mühitlə bağlı qeyri-müəyyənliyi azaldır və xarici investorların münaqişə tərəflərinə inamını artırır. Post-konflikt ölkələrin liderləri münaqişədən sonrakı ədalət mühakiməsi prosedurlarını həyata keçirdikdə, potensial xarici investorlara hərbi-siyasi sabitlikdə qərarlı olduqlarını göstərirlər. 1970-2001-ci illər arasında aparılan statistik testlər münaqişədən sonrakı dövrlərdə PCJ institutları ilə birbaşa xarici investisi-

yalar (BXİ) arasında əlaqənin olduğunu təsdiqləyir. Beləliklə, tədqiqatlar göstərir ki, transformativ ədalət mühakiməsi proseslərini həyata keçirən dövlətlər həyata keçirməyənlərə nisbətən daha çox birbaşa xarici investisiya əldə edirlər [2].

Post-konflikt ölkələrə xarici investisiya cəlb edilməsi prosesini stimullaşdıran digər amil investisiya qəbul edən ölkənin yerli və beynəlxalq investisiya qanunvericilik bazasının funksionallığıdır. İnvestorlar və transmilli korporasiyalar (TMK) çox vaxt xarici sərmayələri qorumaq üçün daxili qanunlara etibar etməzlər, ölkələr bu qanunları öz məqsədləri naminə dəyişə bilərlər. Dövlətlər və özəl firmalar arasında müqavilələrin icrasında beynəlxalq adət hüququ da ciddi etibarlılığa malik deyildir. Odur ki, beynəlxalq müqavilələr və ikitərəfli investisiya sazişləri xarici investisiyaların qorunması üçün məcburi və etibarlı müqavilə mexanizmini təmin edir. İkitərəfli investisiya sazişi (ing., Bilateral Investment Treaty, BIT) iki ölkə arasında müvafiq ölkələrin investorları tərəfindən bir-birinin ərazisində qoyulan investisiyaların təşviqi və qorunması haqqında imzalanmış sazişdir [3].

İkitərəfli investisiya sazişlərinin (İİS) imzalanmasında əsas məqsəd investorları qorumaqdır. Bu müqavilələr əsasən xarici investorlara ədalətli və bərabər münasibət, milliləşdirmə və dəymiş ziyan zamanı kompensasiya və əvəzin ödənilməsi, mübahisələrin həlli, investisiya ilə bağlı kapitalın sərbəst köçürülməsi məsələlərini tənzimləyir. Tədqiqatlara görə, İİS-lər inkişaf etmiş ölkələrdən inkişaf etməkdə olan ölkələrə birbaşa xarici investisiya axınına müəyyən müsbət təsir göstərir [4]. Bundan əlavə, münaqişə ölkələri arasında ikitərəfli BXİ birtərəfli BXİ-dən daha güclü təsirə malikdir. Yəni münaqişənin tərəfi olmuş ölkələrin qarşılıqlı sərmayələri sülhün davamlılığı və hərbi münaqişə ehtimalının azaldılması baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir [5]. Bu kontekstdə münaqişədən sonrakı dövrdə ikitərəfli investisiya və ticarət sazişlərinin imzalanması və münaqişəli ölkələrin regional inteqrasiya proseslərinə qoşulması təhlükəsiz investisiya mühitinin formalaşdırılması ilə yanaşı, bu ölkələrə xarici investi-

siya axınını bir çox cəhətdən asanlaşdırma bilər.

Münaqişədən sonra sülh quruculuğu təhlükəsizlik və sabitliyin təmin edilməsi ilə yanaşı, siyasi institutların inkişafı və müvafiq islahatların həyata keçirilməsini əhatə edir. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə kövrək siyasi institutlar birbaşa xarici investisiya axınına ciddi mane kimi qiymətləndirilir. Siyasi idarəçilik problemləri, demokratiya və vətəndaş cəmiyyəti institutlarının vəziyyəti və qanunun aliliyi prinsipinin işləliyi kimi məsələlər investorların ölkələrin investisiya profilini qiymətləndirərkən diqqət yetirdikləri mühüm siyasi və institusional amillərdir. Həmçinin post-konflikt ölkələri korrupsiya, layihələrin idarə edilməsində şəffaflıq və hesabatlılığın olmaması, məhkəmə sisteminin qeyri-müstəqilliyi kimi bir sıra problemlərlə üzləşirlər ki, bu da transmilli korporasiyaların və digər iri investorların investisiya qərarlarına ciddi təsir göstərir [6].

Münaqişədən sonrakı bölgələrdə xarici investorların qərar və davranışlarına təsir edən digər amil hərbi xərclərdir. Belə ki, BXİ ilə dövlətlərin sülh dövründə artan hərbi xərcləri arasında mənfi əlaqə mövcuddur; silahlı münaqişə tərəfi olmayan ölkələr tərəfindən hərbi xərclərin artırılması infrastrukturaya investisiyaların azalması və xarici investorlar üçün qəbul edilən risk səbəbindən xarici investisiya axınını azaldır. Əksinə, silahlı münaqişə zamanı ölkələr öz hərbi xərclərini artırıqda, bu, investorların təhlükəsiz gəlirlərə inamını artırır və XBİ axınını artırır. Beləliklə, tədqiqat təklif edir ki, siyasətçilər xarici investisiyaları təşviq etmək üçün hərbi-siyasi təhlükə olmadığı halda yüksək müdafiə xərclərindən qaçmalı, lakin hərbi təhlükə zamanı xarici investisiyaları cəlb etmək və qorumaq üçün hərbi xərcləri kifayət qədər yüksək saxlamalıdır [7].

Təhlil

Silahlı münaqişələr bir çox hallarda tərəflər arasında iqtisadi əlaqə və kommunikasiyaların birbaşa kəsilməsinə və ya əhəmiyyətli dərəcədə məhdudlaşdırılmasına gətirib çıxarır. Bunun ən bariz nümunəsi Sovet İttifaqının dağılması prosesində Ermənistanın Azərbaycan Respublikasının ərazilərini işğal etməsi və 30 illik Dağlıq Qarabağ münaqişəsidir. Azərbaycan hərbi yolu ilə silahlı münaqişəyə son qoydu və iki ölkənin dövlət sərhədlərində nisbi sakitlik yarandı; lakin sülh müqaviləsi imzalanmadığına görə siyasi və iqtisadi əlaqələrin bərpası hələ ki mümkün deyildir. Bununla belə, münaqişələr əbədi deyil və

yaxın gələcəkdə Ermənistanla Azərbaycan arasında sülhün bərqərar olması iqtisadi əlaqələrin bərpası və regional inteqrasiya üçün geniş imkanlar açma bilər. Bu kontekstdə xarici investisiyalar istər Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarının iqtisadi quruculuğu prosesində, istərsə də iki ölkə arasında iqtisadi əlaqələrin yaradılması və inkişafında mühüm amillərdən biri kimi qiymətləndirilə bilər. Tədqiqatlar göstərir ki, global miqyaslı xarici investisiyalar ilk növbədə yeni ərazi problemlərinin yaranma ehtimalını azaldır. Bundan əlavə, münaqişə tərəfləri arasında ikitərəfli investisiya axını münaqişənin genişlənməsi şansını məhdudlaşdırır və dinc idarəçilik və sülhün qurulması perspektivlərini artırır. Ümumilikdə isə adambaşına düşən ÜDM ilə ölçülən iqtisadi inkişaf qonşu ölkələrin yeni sərhəd münaqişələrinə girmə ehtimalını azaldır [8].

Məlumdur ki, Azərbaycanın post-konflikt ərazilərinin reabilitasiyası və ölkənin sosial-iqtisadi sistemə inteqrasiyası böyük həcmdə maliyyə vəsaitləri tələb edir. Azad edilmiş ərazilərdə ilkin infrastruktur quruculuğu və bərpa işləri dövlətin maliyyə vəsaitləri hesabına həyata keçirilsə də, kənd təsərrüfatı və sənaye sahələrinə xarici maliyyə mənbələrindən vəsaitlərin cəlb edilməsi hökumətin iqtisadi siyasətinin prioritetlərinə daxildir. Bu prosesdə birbaşa xarici investisiyalar, o cümlədən beynəlxalq maliyyə institutları və donör təşkilatların vəsaitləri dövlət büdcəsinin yükünü azaldacaq və işğaldan azad edilmiş ərazilərin davamlı inkişafı üçün alternativ maliyyə mənbələri kimi çıxış edəcəkdir. Post-konflikt ölkələrində investisiya layihələrinin təsirlərinin qiymətləndirilməsi göstərmişdir ki, bu cür layihələr yerli iqtisadi inkişaf strategiyasının tərkib hissəsi kimi, iqtisadi artıma müsbət təsir göstərir, habelə məşğulluğun və vergi ödəyicilərinin sayının artmasına, biznes strukturunun emal məhsulərinin xeyrinə təkmilləşdirilməsinə töhfə verir. Lakin artıq qeyd edildiyi kimi, xarici investorlar bu sahələrə irimiqyaslı investisiyalar yatırmaq üçün münaqişədən sonrakı sabitliyin davamlılığına dair güclü təminatlarla üstünlük verirlər. Bu baxımdan Ermənistanla Azərbaycan arasında yekun sülh sazişinin imzalanması, sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası ilə bağlı proseslərin yekunlaşması, regional kommunikasiyaların açılması, ticarət-iqtisadi əlaqələrin bərpası və mehriban qonşuluq münasibətlərinin qurulması bölgədə xarici investisiyalar üçün zəmin yaradacaq ilkin şərtlər hesab edilə bilər.

Bu kontekstdə imzalanacaq sülh sazişində təminat hüququnun bütün formalarının əks olunması iki ölkə arasında davamlı sülhə və qarşılıqlı iqtisadi inkişafa təkan verəcək mühüm amil kimi çıxış edə bilər. Münaqişədən sonrakı dövrdə beynəlxalq təşkilat və institutların iştirakı ilə ədalət mühakiməsi prosedurlarının həyata keçirilməsi və kompensasiya öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi xarici investorların münaqişə tərəflərinin sülhyaratma və dinc qonşuluq səylərinə inamını artıracaqdır. Bu məqsədlə Ermənistan və Azərbaycanın qarşılıqlı razılığı ilə müharibə cinayətlərinin üzə çıxarılması üçün beynəlxalq komissiyaların təşkili, müharibə cinayətkarlarının cəzalandırılması mexanizminin hazırlanması, amnistiya və təminatların verilməsi, məhkəmələr və digər zəruri mühakimə prosedurları həyata keçirilə bilər. Bu siyasi və hüquqi tədbirlər azad edilmiş ərazilərin xarici investisiya cəlbediciliyini formalaşdırma prosesində mühüm rola malik olacaqdır.

Artıq qeyd edildiyi kimi, xarici investorlar üçün ən mühüm məsələlərdən biri də yerli və beynəlxalq investisiya qanunvericiliyinin innovativlik və funksionallığıdır. Bu baxımdan Azərbaycan Respublikasının investisiya qanunvericiliyi və beynəlxalq investisiya sazişlərinin təmin etdiyi təşviq və qoruma mexanizmlərinin nəzərdən keçirilməsi və təkmilləşdirilməsi zəruridir. Azərbaycanda xarici investisiya fəaliyyəti daxili qanunvericilik və müxtəlif beynəlxalq müqavilələr, o cümlədən ikitərəfli investisiya sazişləri və əlaqəli sektorlara aid qanunlarla tənzimlənir. 2022-ci ilin iyul ayında qüvvəyə minən “İnvestisiya fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu xarici investisiyalar və investisiya fəaliyyəti haqqında əvvəlki qanunları əvəz edib. Bu qanun investisiya fəaliyyətində dövlət siyasətinin əsas istiqamətləri, investisiyaların təşviqi tədbirləri, investorların hüquqlarının qorunması mexanizmləri və dövlət təminatlarını, mübahisələrin həlli üsulları və investorlara vurulan zərərlərin kompensasiyası ilə bağlı mühüm məsələləri əhatə edir. Qanuna görə, xarici investisiyalar dövlət tərəfindən qorunur və xüsusi hallar istisna olmaqla, milliləşdirilə və dövlət tərəfindən alınma bilməz. Xarici investorlar Azərbaycan Respublikası ilə xarici investor arasındakı mübahisələrin həlli üçün yerli məhkəmələrlə yanaşı, beynəlxalq arbitraja müraciət edə bilərlər. Arbitraj qərarları yerli və beynəlxalq qanunvericiliyə uyğun olaraq tanınır və həyata keçirilir.

Göründüyü kimi, Azərbaycanın investisiya qa-

nunvericiliyi xarici investisiyaları kifayət qədər müdafiə mexanizmləri ilə təmin edir və xüsusilə, “oxşar vəziyyətlərdə xarici investorlara və onların investisiyalarına yerli investorlara və onların investisiyalarına tətbiq edilən rejimdən az əlverişli olmayan rejim (milli rejim) tətbiq edilir” [9]. Bununla belə, bəzən mübahisələrin həlli zamanı yerli qanunvericiliyin müddəaları investorları qane etmədikdə, beynəlxalq qanunvericilik daha əlverişli şərtlər təmin edir və ikitərəfli investisiya sazişlərində nəzərdə tutulan fərqli qaydalar tətbiq edilir.

Müstəqilliyin ilk illərindən etibarən Azərbaycan Respublikası ikitərəfli investisiya sazişlərinin imzalanmasına xüsusi diqqət yetirib və imzalanmış 50 sazişdən 44-ü hal-hazırda qüvvədədir. Müqayisə üçün qeyd edim ki, bu müddət ərzində Ermənistan 42 ölkə ilə, Gürcüstan isə 37 ölkə ilə ikitərəfli investisiya sazişi imzalayıb [3]. Bununla belə, hesab edirəm ki, ikitərəfli investisiya sazişlərinin sayı artırılmalı və onların coğrafiyası daha da genişləndirilməlidir. Bu, post-münaqişə dövründə Azərbaycanın investisiya qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi istiqamətində həyata keçirilən tədbirlərdən biri kimi həm beynəlxalq investorlar üçün daha təhlükəsiz və institusional əsaslı investisiya mühiti təmin edəcək, həm də Azərbaycanla investisiya sazişləri imzalamış ölkələrin işğaldan azad edilmiş ərazilərə investisiya yatırmaq imkan və istəklərini artıracaqdır. Bundan əlavə, sülh prosesləri yekunlaşdıqdan sonra, Azərbaycanla Ermənistan arasında ikitərəfli investisiya sazişinin imzalanması orta və uzun dövrdə qarşılıqlı investisiya axınlarının təşviqi üçün yaxşı bir başlanğıc ola bilər. Belə bir saziş tərəflər qarşısında sərmayələrin qarşılıqlı qorunması və qarşılıqlı təşviqi üzrə beynəlxalq hüquqi qüvvəyə malik öhdəliklər qoyacaqdır ki, bu da münaqişədən sonrakı dövrdə regional sülh və təhlükəsizliyin gücləndirilməsinə töhfə verə bilər. Həmçinin Gürcüstanın da iştirak etdiyi iqtisadi inteqrasiya və əməkdaşlığa dair çərçivə sazişləri regionun post-münaqişə zonalarının davamlı iqtisadi inkişafı və rifahı üçün ciddi stimullar, Cənubi Qafqaz regionunda birbaşa xarici investisiyalar üçün daha açıq və cəlbedici mühit yarada bilər.

Post-münaqişə şərtlərində Azərbaycanın xarici investisiya cəlbediciliyinə təsir edəcək amillərdən biri kimi institusional inkişaf amilini nəzərdən keçirmək mümkündür. Son illərdə həyata keçirilən bir sıra islahatlara baxmayaraq, Azərbaycanın Korrup-

siya Qavrama İndeksi üzrə ildən-ilə geriləməsi və digər institusional problemlər ölkənin investisiya cəlb edilişini profilini zəiflədə və işğaldan azad edilmiş ərazilərə xarici investisiyaların cəlb edilməsi prosesinə mənfi təsir göstərə bilər. Odur ki, idari institutların inkişafının dəstəklənməsi və onların gücləndirilməsi, idarəetmədə şəffaflığın artırılması, mülkiyyət hüquqlarının qorunması mexanizmlərinin təkmilləşdirilməsi, məhkəmə sisteminin inkişaf etdirilməsi, iqtisadi azadlıqların genişləndirilməsi, o cümlədən hüquqi-normativ qaydaların təkmilləşdirilməsi post-konflikt investisiya cəlb edilişinə müsbət təsir göstərəcəkdir.

Münaqişədən sonrakı transformasiyalar şəraitində özəl sektorla xüsusən də xarici şirkətlərlə hökumət arasında kommunikasiya imkanlarının artırılması xarici investisiyalar baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Xarici şirkətlərin cari və gələcək investisiya planları barədə davamlı olaraq məlumatlandırılması, qarşılıqlı kommunikasiya imkanlarının genişləndirilməsi və proqnozlaşdırıla bilən investisiya mühitinin yaradılması post-münaqişə zonalarında xarici investisiyaları ciddi şəkildə stimullaşdırır. Araşdırmalar göstərir ki, bu sahədə bir sıra boşluqlar var. Məsələn, avropalı investorlar işğaldan azad edilmiş ərazilərdə həyata keçiriləcək investisiya layihələrində iştiraka ciddi maraq göstərsələr də, bu layihələr haqqında məlumat almaqda və hökumətlə əlaqə saxlamaqda ciddi çətinliklərlə üzləşdiklərini bildirirlər [10]. Azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilməsi planlaşdırılan investisiya layihələri ilə bağlı informasiya şəffaflığı və kommunikasiya siyasətini gücləndirməklə Azərbaycan hökuməti bu layihələrin xarici investisiyalara çıxış imkanlarını artırır.

Artıq qeyd edildiyi kimi, hərbi xərclərin səviyyəsi ilə birbaşa xarici investisiyalar arasında əlaqə mövcuddur. Hesab edirəm ki, orta və uzunmüddətli perspektivdə bu məsələyə baxılmalıdır. Azərbaycanın geostrateji mövqeyi və qlobal təhlükəsizlik problemləri hərbi xərclərin davamlı olaraq artırılmasını şərtləndirir. Lakin Ermənistanla yekun sülh sazişi imzalandıqdan və hərbi təcavüz riski aradan qalxdıqdan sonra silahlanma xərclərinin azaldılması və ya müəyyən səviyyədə saxlanması beynəlxalq investorların yeni silahlı münaqişə (müharibə) ilə bağlı qərarlılığını aradan qaldırır və Qarabağa və ətraf ərazilərə xarici investisiyaların yatırılmasını stimullaşdıran amil kimi çıxış edə bilər.

Nəticə

Post-konflikt transformasiyalar kontekstində, Azərbaycanla Ermənistan arasında yekun sülh sazişinin imzalanması və iqtisadi əlaqələrin bərpası işğaldan azad edilmiş ərazilərdə təhlükəsiz və etibarlı investisiya mühitinin ilkin şərtlərini təşkil edəcəkdir. Post-konflikt ədalət mühakiməsi və kompensasiya prosedurlarının həyata keçirilməsi və sülh dövründə hərbi xərclərin azaldılması da yeni münaqişə riskini azaldacaq və azad edilmiş ərazilərdə xarici investisiyaları stimullaşdıracaqdır.

Bundan əlavə, yerli investisiya qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi və ikitərəfli investisiya sazişlərinin artırılması Azərbaycanın beynəlxalq investisiya profilini yaxşılaşdırmaqla yanaşı, xarici investisiyaların müdafiə və təşviq mexanizmlərini möhkəmləndirəcəkdir. Bu kontekstdə, yaxın gələcəkdə Azərbaycanla Ermənistan arasında ikitərəfli investisiya sazişinin imzalanması iki ölkə arasında dinc qonşuluq və iqtisadi inteqrasiya proseslərinə ciddi töhfə kimi nəzərdən keçirilə bilər. Həmçinin, Azərbaycanda idarəçilik institutlarının gücləndirilməsi və bu istiqamətdə aparılan islahatların genişləndirilməsi, habelə xarici investorlarla hökumət arasında kommunikasiya imkanlarının artırılması da mühüm məsələlərdəndir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

1. Carter, D. B., Wellhausen, R. L., & Huth, P. K. (2019). *International law, territorial disputes, and Foreign direct investment. International Studies Quarterly*, 63 (1), 58-71.
2. Appel, B. J., & Loyle, C. E. (2012). *The economic benefits of justice: Post-conflict justice and foreign direct investment. Journal of Peace Research*, 49(5), 685-699.
3. UNCTAD. (2024). *Investment Policy Hub*. <https://investmentpolicy.unctad.org/international-investment-agreements/by-economy>
4. UNCTAD. (2009). *The Role of International Investment Agreements in Attracting Foreign Direct Investment to Developing Countries*. p.144. https://digitallibrary.un.org/record/673286/files/dia-ia20095_en.pdf?ln=ru
5. Li, Q. (2008). *Foreign direct investment and interstate military conflict. Journal of International Affairs*, 53-66.
6. Turner, N., Aginam, O., & Popovski, V. (2008). *Post-conflict countries and foreign investment*.

UN University. http://collections.unu.edu/eserv/UNU:3066/pb08_08.pdf

7. Aziz, N., & Khalid, U. (2019). *Armed conflict, military expenses and FDI inflow to developing countries. Defence and Peace Economics*, 30(2), 238-251.

8. Lee, H., & Mitchell, S. M. (2012). *Foreign direct investment and territorial disputes. Journal of Conflict Resolution*, 56 (4), 675-703.

9. *İnvestisiya fəaliyyəti haqqında Azərbaycan Respublikasının qanunu. <https://e-qanun.az/framework/50048>*

10. *Avropa İttifaqı. (2021). Biznes mühiti hesabatı – Azərbaycan. 6-cı buraxılış. <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/A%C4%B0%20Biznes%20M%C3%BChiti%20Hesabat%C4%B1%20Az%C9%99rbaycan%202021.pdf>*

XÜLASƏ

Tədqiqatın məqsədi: Bu tədqiqatın məqsədi post-konflikt ölkələrin investisiya cəlbediciliyinə təsir göstərən amilləri Azərbaycan perspektivindən qiymətləndirmək, həmçinin ölkə və işğaldan azad edilmiş ərazilərin xarici investisiya cəlbediciliyinin stimullaşdırılması prosesində effektiv ola biləcək siyasi, hüquqi və iqtisadi tənzimləmələr barədə müzakirə aparmaqdır.

Tədqiqatın metodu: Məqalədə post-konflikt ölkələrdə investisiya cəlbediciliyinə təsir göstərən amillərin siyasi, hüquqi və iqtisadi aspektlərini araşdıran tədqiqat işlərinin ədəbiyyat icmalı həyata keçirilmiş və bu amillər iqtisadi analiz, ümumiləşdirmə və proqnozlaşdırma metodları vasitəsilə Azərbaycan perspektivindən təhlil edilmişdir.

Tədqiqatın nəticələri: Azərbaycanla Ermənistan arasında yekun sülh sazişinin imzalanması, iqtisadi əlaqələrin bərpası, münaqişədən sonrakı ədalət mühakiməsi və kompensasiya prosedurlarının həyata keçirilməsi, yerli investisiya qanunvericiliyinin daha da təkmilləşdirilməsi və xarici investisiyaları beynəlxalq qoruma və təşviq mexanizmləri ilə təmin edən ikitərəfli investisiya sazişlərinin sayının artırılması, xarici investorlarla hökumət arasında kommunikasiya imkanlarının genişləndirilməsi, o cümlədən hərbi xərclərin azaldılması post-münaqişə dövründə etibarlı və təhlükəsiz investisiya mühitinin formalaşdırılması prosesində əsas amillər kimi qiymətləndirilə bilər.

Açar sözlər: *post-konflikt, investisiya, təhlil, Azərbaycan, Qarabağ.*

ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS IN POST-CONFLICT COUNTRIES: THE CASE OF AZERBAIJAN

Mammadov Misir İlham

Azerbaijan State University of Economics,

Phd student

Email: misirmammadli@gmail.com

SUMMARY

Purpose: The purpose of this research is to evaluate the factors affecting the investment attractiveness of post-conflict countries from the perspective of Azerbaijan, and to discuss the political, legal, and economic regulations that can be effective in stimulating the foreign investment attractiveness of the country and the liberated territories.

Method: In this article, a literature review of research works that explore the political, legal, and economic aspects of factors affecting investment attractiveness in post-conflict countries has been conducted. These factors have been analyzed from the perspective of Azerbaijan using economic analysis, generalization, and forecasting methods.

Results: The signing of a final peace agreement between Azerbaijan and Armenia, the restoration of economic relations, the implementation of post-conflict justice and compensation procedures, further improvement of local investment legislation, increasing the number of bilateral investment treaties that provide international protection and promotion mechanisms for foreign investments, expanding communication opportunities between the government and foreign investors, as well as reducing military expenditures can be considered as key factors in the formation of a reliable and safe investment environment in the post-conflict period.

Keywords: *post-conflict, investment, analysis, Azerbaijan, Karabakh.*

АНАЛИЗ ФАКТОРОВ, ВЛИЯЮЩИХ НА ИНВЕСТИЦИОННУЮ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ ПОСТКОНФЛИКТНЫХ СТРАН: ПРИМЕР АЗЕРБАЙДЖАНА

Мамедов Мисир Ильхам
*Азербайджанский Государственный
Экономический Университет, докторант*
Эл. почта: *misirmammadli@gmail.com*

РЕЗЮМЕ

Цель: Целью данного исследования является оценка факторов, влияющих на инвестиционную привлекательность постконфликтных стран с точки зрения Азербайджана, и обсуждение политических, правовых и экономических норм, которые могут быть эффективными для стимулирования иностранной инвестиционной привлекательности страны и освобожденных территорий.

Метод: В данной статье проведен обзор литературы исследовательских работ, в которых исследуются политические, правовые и экономические аспекты факторов, влияющих на инвестиционную привлекательность постконфликтных стран. Эти факторы были проанализированы с точки зрения Азербайджана с использованием методов экономического анализа, обобщения и прогнозирования.

Результаты: Подписание окончательного мирного соглашения между Азербайджаном и Арменией, восстановление экономических отношений, реализация постконфликтных процедур правосудия и компенсации, дальнейшее совершенствование местного инвестиционного законодательства, увеличение количества двусторонних инвестиционных договоров, расширение возможностей коммуникации между правительством и иностранными инвесторами, а также сокращение военных расходов можно считать ключевыми факторами формирования надежной и безопасной инвестиционной среды в постконфликтный период.

Ключевые слова: *постконфликтный период, инвестиции, анализ, Азербайджан, Карабах.*